

Kort introduktion till den japanska anarkismens historia

Direkt Aktion-redaktionen

1999

Artikeln publicerades i tidningen Direkt Aktion #3 2004.

Idag förknippas Japan med högteknologiska företag, urstressade grundskolestudenter och mycket ansträngande arbetsetik som kräver lojalitet till företaget. För 130 år sedan var det en väldigt annorlunda plats, dominerat av jordbruk och behärskat av en feodalelit. År 1868 inledde dessa härskare en industrialisering av landet och skapade en centraliserad stat.

Aristokrater ersattes (antingen gradvis eller genom revolution) av en växande klass av affärsmän. Där blev affärsmännen de nya aristokraterna. Feodalismens kultur blev inte förkastad och ersatt, snarare förblev den bevarad och utgjorde bakgrunden för det nya samhället. Detta betyder att Japan under sekelskiftet blev mer industrialiserat men förblev samtidigt extremt konservativt. Det var under dessa svåra villkor som anarkistiska idéer först fick fäste i Japan. Rörelsen skulle bli dramatiskt påverkad av de världskrig som Japan spelade en ledande roll i.

Tre faser är påtagliga: från 1906-1911, från 1911-1936 och från 1944 till idag. Idéer måste komma någonstans ifrån. I Japan blev anarkistiska idéer först uppmärksammade av Kotoku Shusui. Född i en provinsstad 1871, flyttade han till Tokyo i tonåren. Han utvecklade sina politiska idéer genom arbetet med olika tidskrifter. Även om dessa tidiga tidningar inte var anarkistiska, var de någorlunda frihetliga och auktoritetsktisiska. Han fängslades 1904 för brott mot en av de många stränga presslagarna. Liksom för många andra, blev fängelset hans skola.

I fängelset läste han Kropotkin's "Åkrar, Fabriker och Verkstäder" och där började han också fundera över kejsarens roll i japanska samhället. På den tiden undvek många socialister att kritisera kejsaren, men Kotoku insåg att kejsaren stod i centrum för både kapitalismen och statens makt i Japan. Efter hans frigivning från fängelset emigrerade han till USA. Där anslöt han sig till det nyligen bildade Industrial Workers of the World (IWW, även känt som Wobblies). I USA hade han tillgång till mer anarkistisk litteratur och han läste "Erövringen av brödet". När han kom tillbaka till Japan 1906 talade han på ett stort offentligt möte om idéerna han utvecklat medan han varit i USA. Ett antal artiklar följde sen. "Jag hoppas" skrev han "att från och med nu kommer den socialistiska rörelsen överge dess engagemang i ett parlamentariskt parti och kommer omarbete sina metoder och politik till den direkta aktionen för de enade arbetarna".

Även om inte partierna tog till direkt aktion som metod för sin politik så finns det tillfällen då arbetarna gjorde det. Ett känt fall var en strejk mot företaget Ashio koppargruva i februari 1907. Konflikten eskalerade och arbetarna hamnade i väpnad konflikt med militären. Efter att Ashiogruvarbetarna gick ut i strejk, stängde de av den elektriska tillförseln, sprängde och satte eld på företagsbyggnaderna, gav chefsföreståndaren en rejäl omgång med sina hackor. De attackerade en närbelägen polisstation och slutligen stred de mot tre infanterikompanier som sattes in mot dem. Även om Ashio-konflikten var det mest kända exemplet av insurrektionella (ung. antiauktoritära) strejker under denna tid, var den långt ifrån den enda. Månaderna som följde, utbröt en serie våldsamma konflikter i andra gruvor. Attacker mot företagsledare och förstörelse av företagsegendom förekom även i andra industrier. Åren efter Kotoku's återvändande koncentrerade sig anarkokommunisterna på att sprida anarkistisk information både muntligt och skriftligt.

Mötta av fortsatta polistrakasserier fortsatte vissa anarkister att ta till våldsammare metoder. Åren 1910 greps fyra av dessa efter att bombtillverkningsutrustning upptäckts. Detta var chansen myndigheterna hade väntat på att kunna ta hårdare tag mot oliktänkande. Hundratals arresterades och tillslut togs 26 till rättegång. Även om de var anklagade för att konspirera mot kejsaren, var det i verkligheten inför rätta för att sina anarkistiska övertygelser. Alla utom två dömdes till döden. Tolv av dem fick sina domar omvandlade till livstids fängelse, och ytterligare tolv, inklusive Kotoku, blev avrättade. Till följd av hans död gick många anarkister i exil. De som stannade fängslades upprepade gånger.

Trots dessa exceptionellt hårda villkor dog inte rörelsen ut. Slutet på första världskriget förde med sig en period av uppgående inflation, som så småningom ledde till riskravaller i många städer. De nya industriarbetarna började organisera sig och antalet arbetarkonflikter ökade. Den ryska revolutionen orsakade intensiva debatter i Japan, liksom på andra håll. Hur kan vi skapa ett bättre samhälle? Hur borde det samhället se ut?

Men åsiktstrenden dämpades tillfälligt efter det tragiska mordet på två anarkister, Osugi Sakae och hans partner Ito Noe: År 1923 skakades Japan av en större jordbävning - fler än 90 000 människor dog. Staten drog fördel av tumultet och hysterin som följde. De två anarkisterna, tillsammans med Osugi's sexåriga brorson greps

av en patrull militärpolis och misshandlades till döds. Brutaliteten i mordet drev anarkisterna till hämnd. Återigen möttes deras försök till vedergällning av en urskillningslös statsrepression. Men än var inte allt förlorat.

Anarkistiska organisationer växte som aldrig förr och år 1926 grundades två anarkistfederationer. De följande åren kännetecknades av intensiv diskussion mellan anarkokommunister och anarkosyndikalister. Den huvudsakliga frågan var vilken metod som var den bästa för att göra revolution. Hand i hand med deras teoretiska diskussioner var dessa anarkister aktiva i kamper om löner och arbetsförhållanden. Krig dök dock återigen upp över horisonten. Medan staten inledde konfrontationer med Manchuriet (i norra Kina) så tystades också den inre oppositionen.

En ny våg av repression följde. Fastän anarkiströrelsen antog många strategier för att överleva, var staten bestämd att lyckas. I och med andra världskrigets utbrott tvingades anarkistorganisationerna under jorden. Anarkisterna själva blev tvungna att hålla en låg profil och dölja sina politiska ideal. Efter kriget befann sig Japan under amerikansk ockupation. Ockupationsmaktens politiska riktlinje för landet vägde mellan ett försök att konstruera ett "höger-" eller ett "vänsterorienterat" parlamentariskt politiskt parti, för att försöka ta bort alla utomparlamentariska influenser från politiken. Tung investering och en snabbt växande ekonomi ackompanjerades av hårdare tag mot fackföreningarnas autonomi. Även om anarkisterna omgruppade och omorganiserade sig, fann de det svårt att verka under dessa omständigheter.

Rörelsen idag är mycket mindre än förr och det är svårt att hitta engelskspråkig information om den. Utan tvekan står de japanska anarkisterna inför liknande problem som vi i Europa. Hur ska man visa människor att de inte bara behöver hanka sig fram, hur man kan övertyga människor om att ett alternativ är möjligt och att de har makten att skapa det.

Kanske kommer den ekonomiska kris som Japan nu upplever leda till att människor börjar kritisera det nuvarande systemet och slutligen helt förkastar det. Om det händer kommer japanska anarkister förhoppningsvis kunna visa en vision av ett samhälle grundat på frihet och jämlikhet och börja återbygga rörelsen så att anarkistiska idéer återigen får en betydande roll.

Det Anarkistiska Biblioteket



Direkt Aktion-redaktionen
Kort introduktion till den japanska anarkismens historia
1999

Direkt Aktion #3 2004
Fritt översatt och omgjord av P. J. Krita ur den irländska anarkisttidningen "Workers Solidarity" nr 58 1999.

sv.anarchistlibraries.net